

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного фахового випробування на здобуття ступеня вищої освіти освітній рівень – магістр, галузь знань – 03 Гуманітарні науки, спеціальність – 035 «Філологія», спеціалізація 035.033 «Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша - польська»

Вступне фахове випробування для навчання за освітнім ступенем "магістр" спеціальності 035 «Філологія», спеціалізація 035.033 «Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська» проводиться відповідно до «Правил прийому до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2024/2025 навчальний рік». Вступним випробуванням з польської мови і української мови на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» для вступників, які мають право на такий іспит згідно з Правилами прийому до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2024/2025 навчальний рік", є письмовий іспит.

Тривалість вступного іспиту в магістратуру – 4 астрономічні години. Вступники, які без поважних причин не з'явилися на вступний екзамен у зазначений за розкладом час, до наступного вступного випробування в конкурсі не допускаються

Метою іспиту з польської мови та української мови є виявлення рівня набуття та розвитку навичок і вмінь з польської мови та української мови, вміння застосовувати набуті знання з фаху відповідно до затвердженої програми вступних випробувань, яка за змістом і обсягом включає навчальний матеріал підготовки фахівців за освітнім ступенем «бакалавр». Іспит передбачає письмові відповіді вступника на питання теоретичного та практичного характеру з польської мови й української мови.

На екзамені з польської мови та української мови вступники до магістратури мають продемонструвати:

ЗНАННЯ

- системних відомостей про літературні мови, що вивчаються, особливості їх формування, ознаки та функції;
- системи мов, що вивчаються (лексику, фонетику, морфеміку, словотвір, морфологію, синтаксис), а також мовні норми, в тому числі орфографічні і пунктуаційні;
- закономірностей історичного розвитку мовних явищ, належних до різних мовних рівнів;
- специфіки територіально-діалектних та соціально-діалектних різновидів національних мов, що вивчаються;

ВМІННЯ

- практично застосовувати набуті теоретичні знання з польської мови та української мови;
- володіти орфоепічними, лексичними, фразеологічними, словотвірними, морфологічними, синтаксичними, орфографічними, пунктуаційними та стилістичними нормами сучасних польської літературної мови та української літературної мови;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- розпізнавати істотні ознаки мовних явищ, описувати їх властивості; групувати й класифікувати мовні явища, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між ними;
- здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних жанрів і стилів;
- створювати власні висловлення, критичний погляд на мовні явища з урахування сучасних підходів до їхнього аналізу;
- логічно й послідовно викладати думки та формулювати відповідні висновки.

Опис програми

Програма вступних випробувань з польської мови для вступників до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для навчання за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 035 «Філологія», спеціалізація 035.033 «Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша - польська» складена на основі навчального плану Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 035 «Філологія» спеціалізації 035.033 «Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша - польська».

Програма з польської мови

Лексикологія та фразеологія

Лексикологія як мовознавча дисципліна. Диференціація лексики польської мови. Склад польської лексики з погляду її походження. Лексика польської мови з погляду її вживання. Семантичні відносини між словами: синонімія, антонімія, омонімія, полісемія. Архаїзми і неологізми в польській мові. Фразеологія польської мови. Польська лексикографія. Типи словників польської мови

Фонетика і фонологія

Поняття про фонетику та фонологію. Фонема та її властивості. Основні аспекти вивчення звуків. Звукове поле фонем. Фонема та її алофони. Система голосних фонем польської мови. Вимова носових голосних. Система приголосних фонем, їх характеристика. Основні чергування голосних і приголосних. Наголос як фонетичне явище. Явище уподібнення. Найголовніші правила польської орфоєпії. Звук і літера, польський алфавіт. Принципи польської орфографії. Сучасний польський правопис.

Словотвір

Основні поняття словотвору (твірна основа і формант; мотивованість, критерії встановлення напрямку мотивації; словотвірне значення; словотвірний тип; словотвірне гніздо). Словотвірні категорії іменників (назви

дій, рис, виконавців, мешканців). Словотвірні категорії дієслів: доконаний і недоконаний вид. Словоскладання і аббревіація.

Морфологія

Основні граматичні поняття (граматичне значення слова, способи та засоби його вираження; граматична категорія). Поділ на частини мови та критерії їх виділення. Морфологічні категорії сучасної польської мови. Лексико-граматичні та граматичні категорії іменника. Поняття про прикметник. Семантико-граматичні групи прикметників. Числівник як повнозначна частина мови. Розряди числівників. Лексико-граматичні ознаки і словозміна займенників. Дієслово як носій динамічної ознаки. Граматичні категорії дієслова. Прислівник. Розряди прислівників за значенням. Службові частини мови.

Синтаксис

Синтаксис як розділ граматики. Основні одиниці синтаксису. Словосполучення як одиниця синтаксису. Підрядні словосполучення та їх типи. Речення як основна синтаксична одиниця. Структурно-семантичні типи речень. Просте і складне речення. Типи речень за метою висловлення. Просте речення. Двоскладні речення. Головні члени речення. Підмет і присудок, їх типи та способи вираження. Другорядні члени речення, їх типи та способи вираження. Повні і неповні речення. Синтаксично ізольовані частини речення. Складне речення. Принципи класифікації складних речень. Принципи польської пунктуації. Пунктуаційні знаки, їх основні типи і функції.

Програма з української мови

Лексикологія та фразеологія

Сучасна українська літературна мова. Визначення, ознаки, функції. Лексичне значення слова. Слово і поняття. Типи лексичних значень. Моно- та

полісемія слова. Розвиток лексичного значення слова. Переносне значення та переносне вживання. Види перенесень: метафора, функціональне перенесення, метонімія, синекдоха. Парадигматичні відношення у лексиці (синонімія, антонімія, омонімія). Склад української лексики з погляду її походження. Лексика української мови з погляду її вживання. Соціальні та територіальні діалекти. Активний і пасивний склад лексики. Стилiстична диференціяція лексики. Поняття фразеологізму. Семантика і структура фразеологічних одиниць (ФО). Класифікація ФО. Джерела фразеології.

Фонетика. Орфографія

Поняття про фонетику та фонологію. Фонема та її властивості. Основні аспекти вивчення звуків. Звукове поле фонем. Фонема та її алофони. Система голосних фонем української мови. Історичний коментар. Система приголосних фонем, їх характеристика. Звукові поля голосних та приголосних фонем. Основні чергування голосних. Історичний коментар. Основні чергування приголосних. Історичний коментар. Види звукових змін (епентеза, протеза, дієреза, гаплогія, спрощення). Наголос як фонетичне явище. Засоби милозвучності української мови. Найголовніші правила української орфоєпії. Принципи української орфографії. Сучасний український правопис.

Морфеміка

Основні поняття морфеміки (морф і морфема; характерні риси морфем; особливості аломорфів). Характеристика кореневих і афіксальних морфем. Історичні зміни в морфемній будові слова (опрощення, перерозклад, ускладнення, декореляція).

Словотвір

Основні поняття словотвору (твірна основа і формант; мотивованість, критерії встановлення напрямку мотивації; словотвірне значення; словотвірний тип; словотвірне гніздо). Морфологічні та неморфологічні способи словотворення сучасної української мови. Морфонологічні зміни при словотворенні (чергування, усічення, нарощення, накладання).

Морфологія

Основні граматичні поняття (граматичне значення слова, способи та засоби його вираження; граматична категорія). Поділ на частини мови та критерії їх виділення. Морфологічні категорії сучасної української мови. Лексико-граматичні та граматичні категорії іменника. Поняття про прикметник. Семантико-граматичні групи прикметників. Числівник як повнозначна частина мови. Розряди числівників. Лексико-граматичні ознаки і словозміна займенників. Дієслово як носій динамічної ознаки. Граматичні категорії дієслова. Прислівник. Розряди прислівників за значенням. Службові частини мови.

Синтаксис

Синтаксис як розділ граматики. Основні одиниці синтаксису. Словосполучення як одиниця синтаксису. Підрядні словосполучення та їх типи. Речення як основна синтаксична одиниця. Структурно-семантичні типи речень. Просте і складне речення. Типи речень за метою висловлення. Просте речення. Двоскладні речення. Головні члени речення. Підмет і присудок, їх типи та способи вираження. Односкладні речення, їх структурно-семантичні різновиди. Другорядні члени речення, їх типи та способи вираження. Повні і неповні речення. Складне речення. Принципи класифікації складних речень. Складносурядні речення. Засоби зв'язку, змістові відношення між частинами, розділові знаки. Складнопідрядні речення. Типи складнопідрядних речень. Безсполучникові складні речення. Засоби зв'язку частин безсполучникових складних речень. Структурно-семантичні типи безсполучникових складних речень. Складні речення з різними видами зв'язку, їх основні різновиди. Пряма мова, розділові знаки. Непряма мова. Невласне пряма мова. Принципи української пунктуації. Пунктуаційні знаки, їх основні типи і функції.

Історія української літературної мови

Періодизація історії української літературної мови. Зміни в змісті поняття «українська літературна мова» на різних історичних етапах.

Т. Г. Шевченко – реформатор української літературної мови. Основні тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі.

**Критерії оцінювання
комплексного фахового випробування з польської мови та
української мови**

Фахове вступне випробування з польської мови та української мови включає 4 питання: два питання з польської мови і два питання з української мови. Максимальна кількість отриманих балів за всі чотири завдання дорівнює 200 балам.

Оцінювання відповідей здійснюється за комплексними критеріями – змістом, повнотою, глибиною, точністю та грамотністю й комунікативною якістю відповідей:

- 1) зміст, що відображає знання теоретичного матеріалу, розуміння мовних (фонетичних, лексичних, словотвірних, морфологічних та синтаксичних, стилістичних) явищ та процесів, що їх зумовлюють;
- 2) повнота, яка передбачає всебічне висвітлення питань в окресленому напрямку, використання необхідного ілюстративного матеріалу;
- 2) використання наукової термінології та спеціальних понять;
- 3) точність формулювань й положень;
- 4) чітка структура викладу матеріалу, аргументованість висновків;
- 5) дотримання орфографічних, синтаксичних та стилістичних норм польської та української мов;

200 балів	Вичерпна, глибока відповідь на всі питання. Оперування філологічною термінологією, уміння здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; логічна, аргументована, й грамотна відповідь на питання без змістових
-----------	---

	і фактичних неточностей. Відсутність орфографічних та пунктуаційних помилок.
190 балів	Вичерпна, глибока відповідь на всі питання; оперування філологічною термінологією, уміння здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; виклад матеріалу логічний, аргументований; наявність незначної змістової помилки. 0-0-1
90 балів	Вичерпна, глибока відповідь на всі питання; оперування філологічною термінологією, уміння здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; відповідь логічна, аргументована; наявність незначних змістових помилок; 1-0-2 0-1-1 1-0-0
85 балів	Вичерпні, глибокі відповіді на три питання. Бракує повноти та глибини у висвітленні одного питання з польської мови або української мови. Відповіді достатньо аргументовані. Володіння фаховою термінологією. Допущено змістові помилки. 1-1-1 1-1-2
80 балів	Вичерпні, глибокі відповіді на три питання. Бракує повноти та глибини у висвітленні одного питання з польської мови або української мови; відповідь недостатньо аргументована або не ілюстрована фактичним матеріалом. Володіння фаховою термінологією. Наявні незначні змістові помилки.

	<p>1-2-1</p> <p>1-2-2</p>
75 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з польської мови. Володіння філологічною термінологією. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з української мови. Допущено змістові помилки. Наявні незначні змістові помилки</p> <p>2-0-1</p> <p>2-0-2</p>
70 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з польської мови. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з української мови. Помилки у використанні філологічної термінології. Допущено змістові помилки.</p> <p>2-2-2</p> <p>2-1-3</p>
65 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з польської мови. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з української мови. Помилки у використанні мовознавчої термінології. Допущено змістові помилки. .</p> <p>2-3-2</p> <p>2-3-3</p> <p>2-3-4</p> <p>1-3-2</p> <p>0-4-4</p>
60 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з польської літератури. Володіння мовознавчою термінологією. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з української мови. Допущено змістові помилки.</p> <p>1-4-1</p> <p>1-4-2</p>

	<p>2-4-2</p> <p>3-0-3</p>
110 балів	<p>Вичерпна відповідь на одне питання. Два питання висвітлено поверхово. Відсутня відповідь на одне питання. Відповіді містять окремі фактичні неточності. Допущені змістові помилки.</p> <p>3-1-2</p> <p>3-2-3</p>
100 балів	<p>Відсутня відповідь на одне питання. Один із складників питання нерозкритий вповні або відповідь засвідчує нерозуміння його студентом. У цілому наявні відповіді. Допущені змістові помилки..</p> <p>3-3-3</p> <p>3-4-4</p> <p>4-4-4</p>
99 балів	<p>Відсутня відповідь на два питання. Один із складників питання нерозкритий вповні або відповідь засвідчує нерозуміння його студентом. Помилки у розумінні фахових термінів. Допущені змістові помилки.</p> <p>5-5-5</p>
60 балів	<p>Відповіді питання поверхові; незнання окремих мовних явищ. Помилки у розумінні фахових термінів. Змістові помилки.</p> <p>6-6-6</p>
40 балів	<p>Відповідям на питання бракує послідовної вичерпності й аргументованості; вони мають принципові неточності, недостатньо ілюстративні; інтерпретація літературних творів є поверховою й нецілісною; недоречне або помилкове використання філологічної термінології. Екзаменаційна робота містить фактичні помилки. У викладі матеріалу наявні стилістичні, синтаксичні чи орфографічні помилки.</p> <p>6-7-7</p>

20 балів	<p>Відсутні відповіді на три питання. Знання з польської мови та української мови є вибірковими, фрагментарними, відповіді – неглибокими, позбавленими достатньої аргументованості, мають місце фактичні принципові неточності; наявні орфографічні й пунктуаційні помилки; порушення логіки викладу. Вступник не завжди доцільно залучає мовознавчу термінологію. Велика кількість змістових помилок.</p> <p>7-7-7</p>
0-10 балів	<p>Відповіді засвідчують незнання теоретичного матеріалу, поверхове знання польської мови та української мови; виклад матеріалу позбавлений логіки й аргументованості, у роботі наявні орфографічні й пунктуаційні помилки. Велика кількість змістових помилок.</p> <p>Більше 7-7-7</p>

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка з вступного випробування складає не менше 100 балів.

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Софія БУТКО

Програму затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол засідання приймальної комісії № 2 від 15 квітня 2024 року

Відповідальний секретар приймальної комісії

_____ Сергій ЄЛЬЦОВ